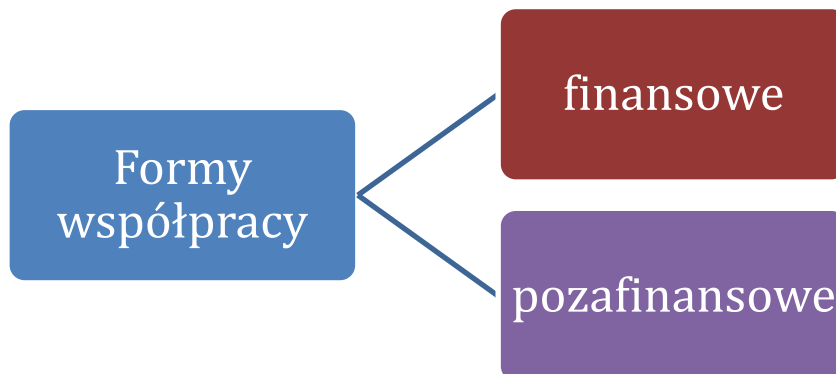

Wybrane formy współpracy biblioteki z biznesem i organizacjami pozarządowymi

Formy finansowe

Darowizna

To rodzaj umowy prawa cywilnego, która ma na celu nieodpłatne przysporzenie obdarowanemu korzyści (wzbogacenie obdarowanego) kosztem majątku darczyńcy. Warunkiem potraktowania danej korzyści majątkowej lub rzeczowej, jako darowizna jest jej „bezinteresowny” charakter. Darowizna to forma współpracy finansowej, którą biblioteka może stosować zarówno w odniesieniu do osób indywidualnych, przedsiębiorców jak i organizacji pozarządowych. Darowizna może mieć charakter finansowy lub rzeczowy, przykładem korzystania z różnorodnych form darowizny może być **działalność Biblioteki w Jaworznie**. Należy pamiętać, że darowizny przekazane na rzecz biblioteki publicznej nie podlegają odliczeniu od dochodu.

Dotacja

Jest to bardzo popularna forma współpracy. Dotyczy ona głównie współpracy biblioteki z organizacjami pozarządowymi, choć nie tylko 😊. Współpraca ta może przybierać kilka wymiarów.

1. Samodzielne składanie wniosków do grantowych organizacji pozarządowych. Przykładem takiego działania może być **dotacja dla Gminnej Biblioteki Publicznej w Sędziejowicach z Programu „Równać szanse”** prowadzonego przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności (operator Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży)

Szczególną uwagę warto zwrócić na fundacje korporacyjne. Są to fundacje założone przez firmy, przedsiębiorców. Z jednej strony, jako fundacje należą one do sektora pozarządowego, z drugiej natomiast są w pewnej mierze częścią sektora biznesu. Najbardziej znaną fundacją korporacyjną wśród bibliotek jest Fundacja Orange, która realizuje **Program „Orange dla bibliotek”** oraz Akademia Orange i Pracownia Orange. Pełna lista fundacji korporacyjnych znajduje się na stronie **Forum Darczyńców**.

2. Wspólne składanie wniosku, biblioteki i organizacji pozarządowej, o dotacje do programów grantowych, czy pomocowych. Jest to najczęściej spotykany wymiar. Ze względu na przewagę możliwości dofinansowywania projektów przez organizacje pozarządowe, to one są na ogół liderem projektu, biblioteka zaś partnerem. Przykładów takich form współpracy jest wiele, można powiedzieć, że oferta bibliotek byłaby dużo uboższa, gdyby nie realizacja zadań z organizacjami pozarządowymi. Przykładem takiego wymiaru współpracy jest m.in. realizowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Ozorkowie wraz z Związkiem Harcerstwa Polskiego **projekt „Młody kreator kultury”** finansowany z dotacji Fundacji PZU, czy projekt **Akademia Małych-Ciekawych**, realizowany w Gminnej Bibliotece Publicznej w Świerklańcu wraz ze Stowarzyszeniem Miłośników Nakła Śląskiego im. Jana Bursiga i przy pomocy Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Tarnowskich Górach (podpisano formalne porozumienie o współpracy na rzecz dobrej realizacji projektu). „Akademia Małych-Ciekawych” została dofinansowana przez Fundację im. Jana Kantego Steczkowskiego, z programu grantowego „Na dobry początek”.

Sponsoring

Oznacza „wsparcie majątkowe wyrażające się w rzeczach, usługach i/lub środkach finansowych, udzielone przez podmiot gospodarczy, bądź inny (sponsora), obliczone na wzajemność, tj. zbudowane na zasadzie świadczenia i udzielonej za nie rekompensaty, mające postać umowy prawnej”¹. Cechą tej formy współpracy jest:

- wzajemność – wspieranie biblioteki w zamian za pewne, określone świadczenia biblioteki wobec obdarowywujących,
- wykorzystywanie zarówno środków finansowych, jak i wkładu rzeczowego lub usług,
- służy sektorowi biznesu głównie do takich celów jak: reklama, popularność, image, osiągnięcie efektów ekonomicznych.

Jest to forma współpracy stosowana przez biblioteki w relacji z sektorem biznesu. Jest ona dostępna dla bibliotek posiadających status instytucji kultury i odpowiednie zapisy statutowe w paragrafie poświęconym majątkowi biblioteki. Poniżej znajduje się fragment statutu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jaworznie (zapis ze strony internetowej, po konsultacji z Dyrektorem Biblioteki) mogący stanowić przykład zapisów statutowych dotyczących majątku (szczególnie par. 9 pkt.4 i par.10)

Strona sponsorów i darczyńców Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jaworznie.

Należy pamiętać, że sponsoring jest formą działalności gospodarczej i dochody z tego tytułu podlegają opodatkowaniu.

¹ STECKI, L. Sponsoring. TNOiK Toruń 2000

Przykład

Rozdział V

Majątek i finanse

§ 9

- 1. Biblioteka prowadzi gospodarkę finansową na zasadach określonych w ustawach: o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, o rachunkowości, o finansach publicznych.*
- 2. Podstawą gospodarki finansowej Biblioteki jest plan działalności instytucji zatwierdzony przez dyrektora z zachowaniem kwot dotacji z budżetu miasta.*
- 3. Kwoty dotacji, o których mowa w ust. 2 planuje się corocznie w budżecie miasta.*
- 4. Przychodami Biblioteki są dotacje z budżetu miasta, wpływy z prowadzonej działalności, w tym ze sprzedaży składników majątku ruchomego, z wyjątkiem zabytków, oraz wpływy z umów najmu i dzierżawy składników majątkowych, środki otrzymywane od osób fizycznych i prawnych oraz z innych źródeł.*
- 5. Roczne sprawozdanie finansowe zatwierdza Rada Miejska w Jaworznie.*

§ 10

- 1. Biblioteka może prowadzić działalność gospodarczą według zasad określonych w obowiązujących przepisach w zakresie:*
 - 1) usługowej działalności wydawniczej i reklamowej,*
 - 2) usług poligraficznych i introligatorskich,*
 - 3) sprzedaży książek i czasopism,*
 - 4) udostępniania pomieszczeń.*
- 2. Środki uzyskane z działalności gospodarczej mogą być wykorzystane wyłącznie w celu finansowania działalności statutowej Biblioteki.*

Innowacyjne metody współpracy finansowej bibliotek, głównie z biznesem:

- marketing wiązany – polega on na umowie odprowadzania określonej procentowo kwoty od każdej sprzedanej sztuki towaru, tak więc powiedzmy, że biblioteka otrzymuje 1% od każdego sprzedanego w pobliskiej księgarni audiobooka. Osoby kupujące są poinformowane, że część pieniędzy wpływa na konto biblioteki.
- payroll – polega na współpracy z konkretnymi firmami i instytucjami i adresowany jest przede wszystkim do pracowników tych firm. Payroll polega na dobrowolnym przekazywaniu przez pracownika drobnej kwoty pieniężnej, odliczanej co miesiąc od jego pensji. Firma najczęściej dokłada określoną sumę z własnego budżetu – jest to z reguły suma wszystkich składek pracowniczych. Wpłaty te nie są zbyt wysokie, dzięki czemu nie stanowią obciążenia dla pracowników. Zarówno wysokość składki, jak i sam udział w programie są dobrowolne. Pracownik w każdej chwili może zrezygnować z udziału w payrollu, jak i zmienić wysokość składki. Ma to charakter „zorganizowanej” darowizny, która jest uwzględniana przy wypłacie pensji, z odliczeniem zadeklarowanej kwoty.

Podczas poszukiwań inspiracji do niniejszego artykułu, nie spotkałam się w Polsce z taką formą współpracy bibliotek z biznesem.

Formy pozafinansowe

Wsparcie merytoryczne i rzeczowe (np. marketingowe, promocyjne)

Forma ta może być stosowana przez biblioteki zarówno we współpracy z biznesem jak i organizacjami pozarządowymi. Wśród zasobów zarówno udostępnianych przez bibliotekę, jak i tych, z których biblioteka korzysta, znajdują się często, m.in. lokal, sprzęt komputerowy, sprzęt biurowy, np. xero, usługi- zajęcia prowadzone przez pracowników/czki biblioteki, itp.

Przykładem takiej współpracy może być akcja „**Biblioteki to miejsca przyjazne sztabom WOŚP**”, organizowanej przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego i Fundację WOŚP na poziomie krajowym. Na poziomie lokalnym w akcji tej wzięło udział 335 bibliotek.

Innym przykładem jest nieodpłatne udostępnienie sali przez Bibliotekę Publiczną w Olsztynie na spotkania konsultacyjne planu „Estetyzacja i żywienie gospodarcze Starego Miasta w Olsztynie”.

Barter

Jest to wzajemna wymiana towarów lub usług. Tu, rozumiemy szeroko, zarówno jako udostępnienie przez bibliotekę swoich zasobów organizacji, jak i korzystanie przez bibliotekę z zasobów organizacji. Barter powinien być prowadzony w oparciu o umowę barterową (o barterze i umowie barterowej w działalności organizacji pozarządowych więcej można przeczytać w **poradniku**). Ważne jest, że opodatkowaniu podatkiem dochodowym podlega dochód, czyli różnica między przychodem i kosztami uzyskania przychodów. W umowie barterowej koszty i przychody są równe, zatem nie

powstaje dochód – więc nie ma podstawy do płacenia podatku dochodowego. Biblioteką mającą doświadczenia barterowe i podpisującą umowy barterowe jest m.in. Miejska Biblioteka w Jaworznie.

Wspólne działania oparte na wkładzie własnym poszczególnych partnerów

Chodzi o przedsięwzięcia, które są przeprowadzone jedynie z użyciem zasobów poszczególnych partnerów, bez dodatkowych dotacji ze źródeł zewnętrznych. Przykładem takiego działania może być **Se-ma-for Film Festival** zrealizowany dzięki Miejskiej Bibliotece w Ozorkowie oraz Fundacji Filmowej Se-mafor.

Wolontariat

„To bezpłatne, świadome i bezinteresowne działanie na rzecz innych, wykraczające poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie”. (Wolontariat w bibliotece)

Biblioteka może samodzielnie organizować wolontariat, ale może także skorzystać z pomocy wolontariuszy współpracujących z sektorem pozarządowym i sektorem biznesu. Jeśli chce samodzielnie zorganizować wolontariat w swojej placówce to może nawiązać współpracę np. z **Programem Erasmus +**, który wspiera rozwój wolontariatu międzynarodowego. Tak zrobiła m.in. Miejska Biblioteka Publiczna w Olsztynie, która samodzielnie aplikowała o środki Programu oraz Miejska Biblioteka Publiczna Widzew-Łódź, która realizuje projekt wspólnie z Fundacją Edukacji i Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego z Łodzi (koordynacja projektu jest po stronie organizacji, natomiast biblioteka przyjmuje wolontariuszy).

W przypadku pozyskania wolontariusza z sektora pozarządowego kluczowym partnerem dla bibliotek są **centra wolontariatu zrzeszone w sieć**, ale także i organizacje pozarządowe prowadzące wolontariat, a niezrzeszone w sieci. W przypadku sektora biznesu znane jest zjawisko tzw. wolontariatu pracowniczego, który jest jednym z elementów, wspomnianego wcześniej, CSR. Pracownicy firmy dobrowolnie i wolontarystycznie angażują się w działania społeczne, a firma, w której są zatrudnieni wspiera ich aktywność społeczną, np. poprzez oddelegowanie ich do pracy wolontarystycznej w godzinach pracy lub wyposażając ich w niezbędny do wykonania zadań sprzęt. Często wolontariat taki polega na ofiarowaniu „dodatkowych rąk do pracy”. Szczególną odmianą wolontariatu pracowniczego jest wolontariat kompetencji, w którym kluczową rolę odgrywa wykorzystanie posiadanych przez pracowników umiejętności na rzecz innej instytucji, organizacji, np. wolontariat specjalisty ds. informatyki. Ze względu na rozpowszechnienie się nowych technologii w wolontariacie zaczęto wyróżniać także tzw. e-wolontariat. Polega on m.in. na świadczeniu takich usług poprzez Internet jak crowdfunding (zbieranie środków poprzez sieć), dziennikarstwo obywatelskie (publikowanie artykułów zdjęć na stronie biblioteki lub na profilu na facebooku), e-learning (prowadzenie zajęć edukacyjnych za pomocą oprogramowania komputerowego, co sprawia, że osoby mogą w nich uczestniczyć nie wychodząc z domu), gromadzenie wiedzy (wyszukiwanie informacji w Internecie), itp.

Przykładem wolontariatu pracowniczego mogą być działania podjęte przez **Firmę Tchibo** czy **Fundację Kronenberga**.

Partnerstwa lokalne

Jest to forma zakładająca współpracę, więcej niż dwóch podmiotów, rekomendowana jest współpraca podmiotów reprezentujących wszystkie 3 sektory, a więc sektor publiczny, którego przedstawicielem może być biblioteka, sektor pozarządowy, który reprezentuje najczęściej fundacja lub stowarzyszenie oraz sektor biznesu, reprezentowany przez lokalnego przedsiębiorcę. Cechą charakterystyczną partnerstw lokalnych jest ich strategiczny, długofalowy charakter (w odróżnieniu od partnerstw projektowych, które rozpadają się po zakończeniu projektu). Przykładem długofalowego partnerstwa, w którym biblioteka odgrywa bardzo ważną rolę jest **Koalicja na rzecz Ochoty**. Została ona założona w 2001 roku. W jej skład wchodzi przedstawiciele/przedstawicielki wszystkich trzech sektorów, m.in. Biblioteka „Przystanek Książka”. Biblioteka w ramach partnerstwa m.in. organizuje Podwórkową Gwiazdkę, Dzień Sąsiada. Długofalowym partnerstwem jest także **Partnerstwo dla Zatrasia i Rudawki „Żoliborz IV”** i **Koalicja na rzecz Powiśla**. Tu także biblioteki są jednym z członków partnerstwa.

Klastry

Jest to zlokalizowana blisko siebie grupa przedsiębiorstw, instytucji i organizacji, działających w pokrewnych sektorach, powiązanych ze sobą zależnościami formalnymi i nieformalnymi, która poprzez współpracę i koncentrację cennych zasobów pozwala przedsiębiorstwom/instytucjom osiągnąć lub wzmocnić ich przewagę konkurencyjną. Jest to rozwijająca się obecnie forma współpracy kojarzona głównie z sektorem biznesu. Jednak sektor kultury to także sektor biznesu. Jednym z typów klastrów, są tzw. **klastry w sektorach kreatywnych**.

Do sektorów kreatywnych zalicza się m.in. architekturę, reklamę, radio, telewizję, prasę, itp. Cechą wyróżniającą klastry jest to, że ich członkami są nie tylko podmioty nastawione na aspekt ekonomiczny, ale także ludzie/ instytucje/ organizacje kultury i sztuki. Wśród udziałowców klastrów kreatywnych wymienia się publiczne instytucje kultury, takie jak domy kultury czy biblioteki. Niestety w żadnym z **istniejących obecnie klastrów** kreatywnych nie ma biblioteki. Jedynym, w którym biblioteka uczestniczy jest klaster założony tylko przez biblioteki – **Klaster Bibliotek Bi@lskich**.

Podsumowując

Biblioteki mają dużą możliwość współpracy zarówno z organizacjami pozarządowymi, jak i z biznesem. W dużym stopniu wykorzystują wiele z istniejących możliwości, jednak cały czas wydaje się, że są formy współpracy, które należałoby upowszechnić. Należą do nich m.in. sponsoring, długofalowe partnerstwa lokalne czy klastry.

Warto, zatem zachęcać biblioteki do form długofalowych i multilateralnych, a więc opartych na jednoczesnej współpracy wielu partnerów.

